

Andrej Omulec

Povezava psihosocialnega razvoja s stili starševske vzgoje ter njegovo spodbujanje v relacijski družinski terapiji. Doktorska disertacija. Mentor: Robert Cvetek. Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta. 2021. XIII, 254 str. <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=143931&lang=slv>

Doktorsko delo Andreja Omulca predstavlja obsežno in temeljito raziskavo, ki se ukvarja s kompleksno povezavo med psihosocialnim razvojem, starševskimi vzgojnimi stili ter terapevtskim pristopom relacijske zakonske in družinske terapije. Disertacija izhaja iz temeljne teze, da so starševski vzgojni stili eden od ključnih dejavnikov, ki vplivajo na psihosocialni razvoj – pri čemer lahko relacijska družinska terapija predstavlja spodbujevalni kontekst za optimalen razvoj posameznika skozi različna življenjska obdobja. Relacijska družinska terapija je novejši psihoterapevtski pristop, ki posameznika razume v kontekstu sistemskih, medosebnih in intrapsihičnih fenomenov, osrednjo težo pa daje družinskim odnosom ter regulaciji čustev oz. afektov. Kljub temu, da relacijski družinski model velik pomen pripisuje zgodnejšim odnosom med otrokom in skrbniki ter njihovemu spreminjanju, pa do sedaj glede učinka na uspešnost razrešitve razvojnih stadijev ni bil ovrednoten. Andrej Omulec se je v svoji disertaciji osredotočil ravno na to – konkretnije na vrednotenje relacijske družinske terapije glede uspešnosti pri razrešitvi stadijev psihosocialnega razvoja po Eriku Eriksonu oz. izvedbi razvojnih nalog, ki jih posamezen stadij zahteva.

Teoretični del disertacije izčrpno predstavlja osnove Eriksonove teorije o osmih stadijih psihosocialnega razvoja, pri čemer poudarja ključne elemente, kot so identiteta, intimnost, generativnost in modrost. Hkrati sistematično vpeljuje razumevanje starševskih vzgojnih stilov ter opredeljuje pomen analize notranjih konstruktov primarnih odnosov za razumevanje temeljnega afekta posameznika.

Raziskovalni del disertacije obsega dva kvantitativna dela. Prvi, splošnejši, je izveden na kar 502 udeležencih, in uporablja dva kakovostna vprašalnika, ki merita starševske vzgojne sloge ter faze psihosocialnega razvoja. Avtor v tem delu raziskave identificira pomembne povezave med avtoritativnimi, avtoritarnimi in permisivnimi vzgojnimi stili staršev ter prehodom skozi različna razvojna obdobja posameznika. Poglobljena analiza rezultatov kaže na statistično pomembne povezave med vzgojnimi stili in različnimi fazami, pri čemer izstopajo kompleksnosti, povezane z zaupanjem, nezaupanjem, sramom, dvomom ter identiteto v zgodnjem otroštvu in puberteti. Konkretnije avtor na primer izpostavlja trend, da osebe, pri katerih je bil vzgojni stil staršev avtoritarni, posamezne razvojne faze prehajajo nekoliko težje. Zanimive so tudi ugotovitve glede permisivne vzgoje. Ta je povezana z večjim zaupanjem v najzgodnejšem razvojnem obdobju, sicer pa pomeni večinoma slabše izide kasnejših razvojnih faz.

Drugi del raziskave vključuje 86 udeležencev, razdeljenih v dve skupini – s ciljem proučevanja vpliva relacijske zakonske in družinske terapije na psihosocialni razvoj. Ugotovitve kažejo na statistično pomembne izboljšave v psihosocialnem raz-

voju posameznikov, ki so sodelovali v terapevtskem procesu. Avtor je primerjal skupino udeležencev s problemi, ki so jih razreševali z relacijsko družinsko terapijo (eksperimentalna skupina), in skupino udeležencev brez izrazitih problemov – in brez terapije (kontrolna skupina). Na začetku raziskovalnega procesa je imela eksperimentalna skupina glede na kontrolno skupino statistično pomembno bistveno slabše izide posameznih razvojnih stadijev po Eriksonu oz. je v posameznih stadijih naloge osvojila slabše. Na koncu raziskovalnega procesa pa je prišlo v eksperimentalni skupini do izboljšanja in izenačenja s kontrolno skupino skoraj pri vseh merjenih vidikih, razen za fazo mlade odrasle osebe – pri tem je treba upoštevati, da gre za dokaj pozen stadij in tudi, da je bila terapija časovno omejena. Taki pozitivni rezultati relacijske družinske terapije pomenijo pomemben argument za njeno uporabo pri težavah v psihosocialnem razvoju posameznikov.

Pomembnost doktorske disertacije izhaja iz njenega velikega prispevka k razširitvi znanstvenega razumevanja kompleksnih dinamik, ki vplivajo na psihosocialni razvoj posameznikov. S povezovanjem Eriksonove teorije s starševskimi vzgojnimi stili in učinkovitostjo relacijske družinske terapije avtor prispeva k boljšemu razumevanju povezav med temi ključnimi elementi človekovega življenja. Disertacija prav tako odpira pomembna vprašanja o vlogi terapevtskih intervencij in poudarja potencial relacijske družinske terapije za spodbujanje pozitivnega psihosocialnega razvoja. Z izčrпно analizo rezultatov kvantitativnih raziskav, ki podpirajo teoretične koncepte, je ta študija ne le izvirna, temveč tudi praktično usmerjena. Ponuja dragocene smernice za strokovnjake s področja družinske terapije in vzgoje.

Robert Cvetek